

dare liberum, duorum eis optionem facit: uidelicet CHRISTI, qui erat filius patris aeterni, & Barabbæ qui erat filius patris oppositi. nam βαρραββας Barabbas, cum simplici r, & duplici b scribitur, filium patris interpretantur: cum autem duplici r, & duplici b, filium magistri. uerum in codicibus et Græcis & Latinis, sed uetustis scribitur primo modo, ut filium patris interpretari debeamus. sed cuius patris? profecto diaboli: quod exprimit conditio, quam illi euangelista adiicit, Erat autem Barabbas, latro. Et quis est latro, nisi qui à principio furatur animas deo? Et ex alio quoque euangelista, Barabbas erat homicida. Dimisit autem illis (inquit) eum, qui propter homicidium & seditionem missus fuerat in carcerem, quem petebant, & quis homicida, nisi diabolus, qui (dicente ueritate capite octauo huius) homicida erat ab initio? Quis seditiosus, nisi qui incensor est seditionum, & seminator discordiarum inter fratres? Arbitrabatur ergo Pilatus eos petiuros & IESVM absolui, & Barabban latronem, homicidam & seditiosum perdi. Sed longè aliter euēnit atque opinabatur. nam filium aeterni patris perdi, & filium diaboli absolui petierunt. Et in hoc quod Barabban elegerunt, et IESVM refutarunt, diabolum sibi delegerunt, & deum ablegauerunt. Quæ enim expressior esse potuit figura dei, quàm CHRISTVS, qui imago dei est, & character substantiæ eius? Et quæ diaboli, quàm Barabbas insignis ille latro, homicida, seditiosus? quanquã etiam & Barabbas, ut filius, id est discipulus magistrum: sic & ipsos sacerdotes scribas, & pharisæos in seipso exprimebat. O infelicissima commutatio, filij dei cum filio diaboli, dei cum diabolo. Sed o immensa & incomprehensibilis filij dei charitas, pietas, benignitas? Filius dei traditur morti ab hominibus, & ipse ab eis mortem aufert. Vita aufertur ei ab hominibus, & dat omnibus uitã. Volentibus ipsi mala, bonum uult, & tantum quidem ut omne bonum excedat. Quod & largitur, & largiri uult omnibus uolentibus, modo bonitas eius intelligatur, quia uult: & charitas eius cognoscatur, quia amat. Ergo ad tantam bonitatis abyssum confugiamus, & nos charitati eius immergamus, & uoluntati eius penitus permittamus: gratias aeterno patri per ipsum agentes, cui se pro nobis obtulit: ut ingratos ipsam quoque uitã refugientes, imò uerius mortuos uiuificaret: & eos qui ipsum ex regno terreno pepulerant, regni aeterni participes efficeret: cõtitentes nunc, illum solum regem nostrum, redemptorem nostrum, uiuificantem nostrum, cum aeterno patre regnantem, disponentem, moderantemque omnia. Vni ergo deo, patri, filio, & spiritui sancto, honor, gloria, & potestas, regnum, imperium & uictoria, in omnia & super omnia seculorum secula. Amen.

CAPVT NONVMDECIMVM.

Tunc ergo apprehendit Pilatus IESVM, & flagellauit. Et 137
 milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti
 eius, & ueste purpurea circumdederunt eum. Et ueniebant
 ad eum, & dicebant: Aue rex Iudæorum. Et dabant ei
 5 alapas. Exiuit iterum Pilatus foras, & dicit eis: Ecce addu-
 co uobis eum foras, ut cognoscatis quia in eo nullam inuenio causam. Exi-
 uit ergo IESVS portans coronam spineam, & purpureum uestimentum.
 Et dicit eis: Ecce homo. Cum ergo uidissent eum pōtiffices & ministri, clama-
 bant dicentes: Crucifige crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum uos, &
 10 crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. 138
 Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium dei se fe-
 cit. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus
 est prætorium iterum, & dicit ad IESVM: Unde es tu? IESVS autem respon-

sum nō dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi nō loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit IESVS: Nō haberes potestatem aduersum me ullā, nisi tibi datū esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatū habet. Et exiit quarebat Pilatus dimittere eū. Iudæi autē clamabāt, dicētes: Si hūc dimittis, non es amicus Cæsaris: omnis enim qui se regē facit, contradicit Cæsari. ¶ Pilatus autem cū audisset hos sermones, adduxit foras IESVM, & sedit pro tribunali, in loco qui dicitur lithostratos, Hebraicè autem gabatha. Erat autē parasceue paschæ hora quasi sexta, & dicit Iudæis: Ecce rex uester. Illi autē clamabant: Tolle tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem uestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus regem, nisi Cæsarē. Tūc ergo tradidit eis illū, ut crucifigeretur. Susceperunt autem IESVM, & eduxerunt eū. Et baiulans sibi crucē, exiuit in eum, qui dicitur caluaria locū, Hebraicè autem golgotha: ubi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem IESVM. Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem. Erat autem scriptum, IESVS Nazarenus rex Iudæorū. Hunc ergo titulum multi Iudæorum legerūt: quia prope ciuitatem erat locus ubi crucifixus est IESVS. Et erat scriptum Hebraicè, Græcè & Latinè. Dicebant ergo Pilato pontifices Iudæorum: Noli scribere rex Iudæorū: sed quia ipse dixit, rex sum Iudæorū. Respōdit Pilatus: Quod scripsi, scripsi. ¶ Militēs ergo cum crucifixissent eū, acceperunt uestimēta eius (& fecerunt quatuor partes, unicuiq; militi partem) & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo adinuicē: Non scindamus eā, sed fortiamur de illa cuius sit. Vt scriptura impleteretur, dicēs: Partiti sunt uestimenta mea sibi, & in uestem meā miserunt sortē. Et milites quidē hæc fecerunt. Stabant autem iuxta crucē IESV mater eius, & soror matris eius, Maria Cleophæ, & Maria Magdalene. Cū uidisset ergo IESVS matrem & discipulū stantē quē diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam. ¶ Postea sciens IESVS, quia omnia consummata sunt, ut cōsummaretur scriptura, dicit: Sitio. Vas autem erat positū aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto, hysopo circumponentes, obtulerūt ori eius. Cū ergo accepisset IESVS acetū, dixit: Consummatū est. Et inclinato capite tradidit spiritū. ¶ Iudæi ergo, quoniā parasceue erat, ut nō remanerent in cruce corpora sabbato (erat enim magnus, dies ille sabbati) rogauerūt Pilatum, ut frangerētur eorum crura & tollerētur. Venerunt ergo milites, & primi quidē fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cū eo. Ad IESVM autem cū uenissent, ut uiderunt eum iam mortuū, non fregerunt eius crura: sed unus militū lancea latus eius aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. Et qui uidit, testimonium perhibuit, & uerum est testimoniū eius. Et ille scit quia uera dicit, ut & uos credatis. Facta sunt enī hæc, ut scriptura impleteretur.

55 Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quē
transfixerunt. ¶ Post hæc autem rogauit Pilatum Ioseph ab Arimathia, eo
quod esset discipulus IESV: occultus autem propter metum Iudæorum, ut
tolleret corpus IESV. Et permisit Pilatus. Vēnit ergo, & tulit corpus IES
s v. Vēnit autem & Nicodemus, qui uenerat ad IESVM nocte primum, fe
60 rens mixturam myrrhæ & aloës, quasi libras centum. Acceperunt autē cor
pus IESV, & ligauerunt eum linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis
sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est, hortus, & in horto monumē
tum nouum, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter para
sceuen Iudæorū: quia iuxta erat monumentum, posuerunt IESVM.

ANNOTATIONES BREUES XXXVI. CIRCA LITERAM CAP. XIX.

3	circudederūt eum.	τὸν ἰησοῦν	ἐκείνου
	– Et ueniebant ad eū,	IESVM	genitiuus.
7	IESVS * ἔξω foras	36 defuper	52 aperuit,
11	secundū legē * ἡμῶν	ἐκ τῶν ἁνωθεν	ἔνυξε
17	Et exinde (nostram	ἀ summis	pupugit
	ἐκ τούτου	41 stantem	54 dicit, ut
	Ex eo. s. tempore	παρεῶτα	– &
18	dimittis,	ἀstantem	56 transfixerunt.
	ἀπολύσης	42 discipulus * ἐκείνος ille	ἔξεκέντησαν
	dimiseris,	43 in suam.	pupugerunt
	absolueris	ἐς τὰ ἴδια	56 Post hæc
19	omnis – enim	in sua	– autem
20	hos sermones,	plurale neutrum.	56 eo quod esset
	τούτων τὸν λόγον	43 omnia	ᾧ
	singularia.	* ἦδη iam	cum esset
21	Lithostratos.	Vas autem	60 Acceperunt autem
	λιθόστρωτος	σκεῦος οὔρου	ἔλαβον οὔρου
	Lithostrotos	Vas igitur	Acceperunt ergo
26	sibi crucem,	45 plenam	61 eum
	τὸν σταυρὸν αὐτοῦ	πλήσαντες	αὐτό
	crucem suam	impletam	ipsum. s. corpus
34	eum,	48 ille	neutrum.

COMMENTARIUS IN CAPVT NONVM DECIMVM.

Vid fecerit Pilatus posteaquam Iudæi clamauerunt, se nolle IESVM
absolui, sed Barabban, subdit Ioannes, dicens. ¶ Tunc ergo apprehēdit
hendit Pilatus IESVM, & flagellauit. Et milites plectentes coronam de
spinis, imposuerunt capiti eius, & ueste purpurea circudederunt eum.
Et ueniebant ad eum, & dicebant: Aue rex Iudæorum. Et dabant ei alapas. Exi
uit iterum Pilatus foras, & dicit eis: Ecce adduco uobis eū foras, ut cognoscatis, quia
nullam inuenio in eo causam. Exiuit ergo IESVS, portās spineā coronā, & purpureū
uestimentū. Et dicit eis: Ecce homo. Cū ergo uidissent eū pontifices & ministri, clama
bāt, dicētes: Crucifige crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eū uos & crucifigite:
Ego enī nō inuenio in eo causam. ¶ Apprehēdit Pilatus IESVM, et flagellauit, Opon

tebat enim uerbum IESV, quod dixerat apud Marcum de filio hominis qui idē ipse
 erat, impleri: Et tradent eum gentibus, & illudent ei, & conspuent eum, & flagella-
 bunt eū. & apud Lucam: Tradetur enim gētibus, & illudetur, & flagellabitur. Et nō
 modo flagellauit eum, sed & milites illuserunt ei, conspuerunt eum, & reliqua cōple-
 uerunt, quæ ipse prædixerat. Hæc enim erat patris uoluntas, ut pro infantijs nostris il-
 luderetur ei: pro immunditijs nostris conspueretur: pro delicijs nostris, quibus deum
 & uitā spiritus relinquimus, flagellaretur: pro ambitionibus nostris, purpura in con-
 temptū indueretur: pro inuerecundijs nostris, quibus iugiter deū offendimus, alapis
 cæderetur: pro superbijjs nostris, quibus deum contēnimus, spinea corona sacro capi-
 ti eius imponeretur: & pro uanitatibus nostris, arundo in manibus eius poneret: ubi
 spina ostendit, quantum tormentum allatura sit mundanis superbia: et arundo, quā
 instabilis & inconstans huiusmodi gloria. Sic dominus patri suo satisfaciebat pro uni-
 uerso genere nostro. Et ut pater hæc uolebat, sic & filius se deo patri pro omnibus ho-
 minibus offerebat. Quod per id quod sequitur, intelligitur. Exiuit iterū Pilatus foras,
 & dicit eis: Ecce adduco uobis eū foras, ut cognoscatis, quia nullā inuenio in eo cau-
 sam. Exiuit ergo IESVS portans spineā coronam, & purpureum uestimentū. Et dicit
 eis: Ecce homo. Pilatus adduxit IESVM foras, portātem conorā spineā & purpureū
 uestimentū, & facie & reliquo corpore cōtufum, ut de eo dicat Esaias: Nō est species
 ei, neq; decor: & uidimus eū, & non erat aspectus, & desyderauimus eū despectū, &
 nouissimū uirorū, uirū dolorū. Dixit ergo Pilatus: Ecce adduco uobis eum foras, ut
 cognoscatis quia nullā inuenio in eo causam. Testatur ergo Pilatus nullā esse in eo,
 ut illa pateretur, causam, Et hoc uerum erat. Quod & alij cognoscere debuerant. Ve-
 runtamenē haud sine causa illa patiebatur, quia nostra causa, & uolūtate Pilati & patris
 æterni: sed alia huius & illius. Nam uoluntate quidē Pilati hæc patiebatur: ut ipse, po-
 pulo commiseratione moto, à morte liberaretur. Volūtate autem patris, ut satisfacere
 ret pro peccatis totius mundi, & mundus à poenis liberaretur æternis: & ut illa hæc
 nus passus, non à morte eriperetur, sed morte sua mundum (licet ingratum & omnia
 mala cōmittentem) à morte eriperet. At nō pro uoluntate Pilati aliquid factū est, neq;
 illa profuit quicquā: sed pro sola bona uolūtate patris. Et Pilatus nesciebat neq; quid
 dicebat, neque quid faciebat: dabatur tamen illi quod dicebat, cum aiebat: Ut cogno-
 scatis quia nullam inuenio in eo causam. Et paulo post, Ecce homo. Et quis homo?
 Homo perfectione uniuersalis, non particularis homo. Homo totum genus huma-
 num in se ferens, & ueritatem ipsam ad cuius similitudinem omnis homo creatus est.
 Homo, de quo dicit diuinum oraculum: Verè languores nostros ipse tulit, et dolores
 nostros ipse portauit. Homo, uulneratus propter iniquitates nostras, & attritus pro-
 pter scelera nostra. in eo enim non erat causa, sed in nobis, id est in ijs qui fuerant, &
 qui erant, & qui futuri erant. Hic est homo, in quo posuit dominus iniquitatē omniū
 nostrum. Et præsentatus est populo pro quo hæc patiebatur, & deo patri pro cuius
 uoluntate hæc patiebatur: & repudiatus ab hominibus, acceptatus est à deo patre
 pro omnibus hominibus: adeo incomprehensibilis est erga peccatores omnes etiam
 indignissimos, æterni patris charitas ob dilectissimum filium suum, qui uoluit omnes
 omnium hominum offensas in seipso portare, & (ut nemo diffidere possit) uerè por-
 tauit. Et quomodo repudiatus sit ab hominibus, manifestatur cum dicitur: Cum er-
 go uidissent eum pontifices, & ministri, clamabant dicētes: Crucifige crucifige eum.
 Pontifices, omnem clerum qui ab Adam ad finem usque mundi transierunt, & transi-
 turi sunt repræsentant: & ministri, omnē populum, & qui fuit ab exordio mūdi, &
 qui est, & qui futurus est usque ad terminum eius. Et hi omnes causa sunt crucifi-
 xionis IESV: & hoc est, clamare, Crucifige crucifige eum. Quis enim sine peccato
 præter ipsum, & si quē deus propter ipsum uoluit esse expertē peccati: quod de tem-
 plo, ex

plo, ex quo suam gloriosam carnem sumere uoluit, quid prohibeat esse credendum? Omnes ergo crucifixerunt eum, nisi excipias uirginem, quæ cum eadem caro esset, simul cum eo crucifixa est, & hoc in spiritu. eadē enim & uirginis & CHRISTI caro. Sed id multo maius, quod idem CHRISTI & uirginis spiritus: huius per gratiam, istius per naturam, unde uniuersalis salus. At Pilatus nolebat eum crucifigere, dicēs: Accipite eum uos, & crucifigite: ego enim non inuenio in eo causam. Pilatus tamen eum crucifigebat, et si id nolle se dicebat: crucifigit enim eū omnis qui peccat. An non peccabat? Quomodo ergo dicebat, Accipite eum uos & crucifigite? quo modo potest alijis dabit, si dare poterat: quandoquidē id nō potuissent, nisi data potestate: potuissent autē, quantum ex hominibus erat, facta sibi ab ipso potestate. Verum, CHRISTVS potestate facta ab hominibus, crucifigi non poterat, & uerbum eius impleri oportebat, quo dixerat: Tradent eum gentibus ad illudendum & flagellandū, & crucifigendum. Pilatus autem hanc potestatem non ab hominibus habebat, sed à deo. Pilatus, significat eos quibus satis est nolle grauiā peccata committere: & qui putant minora admisisse, iustitiam esse, dummodo sic maius peccatum, & execrabilius uitetur: quod Pilato accidit, qui nullo iure flagellari, opprobrio affici, & spina cordis nari fecerat IESVM, ne adiudicaret eū morti: quibus in super nihil est curæ, si alij admittant grauiā illa peccata, etiam facta ab ipsis (si illi uelint) potestate. Et hi, ut plurimum, & in priora, & in ea quæ maxime uitare cupiunt (ut & ipse Pilatus) incidunt.

* Quod ex ijs aperte cognoscitur, quæ subdit Ioannes, dicens. **¶** Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium dei se fecit. 138

* Cum ergo audisset Pilatus hūc sermonem, magis timuit. Et ingressus est pratorium iterum, & dicit ad IESVM: Vnde es tu? IESVS autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? Nescis, quia potestatem habeo crucifigere te: & potestatem habeo dimittere te? Respondit IESVS: Non haberes potestatem aduersum me ullam, nisi tibi datum esset de super. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatū habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eū. Iudæi autem clamabāt, dicētes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regē facit, cōtradicit Cæsari. **¶** Responderūt Iudæi: Nos legē habemus, & secundū legē debet mori: quia filiū dei se fecit, filiū dei se dixit, se confessus est, se asseruit. Quando: Cum cæco nato dixit, Tu credis in filiū dei: & sciscitanti quis nā esset, respōdit: Qui loquitur tecū, ipse est. & frequēter aliās, & tum quoq; (teste Marco) cū interrogauit eū summus sacerdos: Tu es CHRISTVS filius dei benedicti: IESVS autē dixit illi: Ego sum. Et summus sacerdos scindens uestimēta sua, ait: Audistis blasphemiam. Ecce causam, propter quā dicebant eū secundū legē debere mori, quia protulisset blasphemiam in deū, dicendo se filiū dei. Quæ nequaquā erat blasphemia, sed patris honorificētia, et ab angelo uirgini annunciata ueritas. Quod (inquit) ex te nasceat, sanctū, uocabit filius dei. Et à spiritu sancto in propheta: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Sed & ipsi qui secundū legem eum morti obnoxium esse uolebāt, secundū legem puniri nolebāt. nam Leuitici uige simo quarto de blasphemis puniendis lex habet: Educ blasphemū extra castra, & ponant omnes qui audierunt manus suas super caput eius, & lapidet eum populus uniuersus. Nō debebāt ergo ex lege, petere ut crucifigeretur, ob id quod filiū dei se dixerat, si (ut dicebāt) fuisset blasphemia. Sed mysteriū redēptiōis in ligno, ut prædixerat, impleri oportebat: et Adæ peccatū, unde omne cōsecutū est peccatū, quod contractū fuerat in ligno, in ligno quoq; expiari: ut diabolus qui uicerat in ligno, in ligno etiam uinceretur. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonē de filio dei, magis timuit: quia audierat ab eo qd' rex esset, sed qd' regnū eius nō esset de hoc mūdo, nō esset terrenū, nō esset de potestate hominū: & ideo introductū in pratoriū interrogat, dicēs: Vnde es tu? Dominus autem nihil respondit ei, non enim fuit uoluntas patris ut diceret ei

Ioan. 9.
 Marc. 14
 Luc. 1.
 Psal. 2.

unde esset: quod etiā dictum, aut nō credidisset, aut nō intellexisset. Indignatus ergo Pilatus hoc silentio contra eum, uermis cōtra deū, dixit ei: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? En uermiculi superbia. Hic se effert Pilatus, hic intumescit, ignorans pariter & cōdemnans seipsum. Ignorās quidē seipsum, cū ait: Nescis, quia potestatem habeo crucifigere te? ubi dicit, Nescis: quasi eum ignoratiā accusaret, qui erat ipsa sapientiā. at ipsemet ignoratiā accusandus erat: quia credebatur se habere illā potestatem à Cæsare. at nulla erat potestas ab homine data, qua quis posset IESVM crucifigere. Condemnās autem seipsum, cū ait: Et potestatem habeo dimittere te? Et uerū est quod habebat potestatem à deo crucifigendi eum: sed non habebat potestatem dimittendi eum, ceu rei probauit euētus. Quod sua responsione aperuit dominus, cum dixit: Nō haberes potestatem aduersum me ullā, nisi tibi datū esset desuper. quasi diceret: Nequaquā potestate Cæsaris posses me crucifigere, sed potestate tibi de cœlo data à patre meo. Ex qua responsione intelligere poterat, si eius intelligētiā fuisset capax, unde esset, quia desuper. Et adiecit dominus: Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Quia Pilato facta erat illa potestas à patre, et nulla maleuolentiā, aut inuidiā crucifigebat eum: sed erat cū suis, ut uirgæ diuinæ iustitiæ ad mysteriū redēptionis faciendū, quāuis quid faceret, nesciret: ideo minus peccatū habebat, quā pontifices & pharisæi, qui per odiū & inuidiā tradiderāt eū. Quod & Pilatū nō latebat, dicente Matthæo: Sciebat enim quod per inuidiā tradidissent eū. Sed inquires: Cū à deo hanc haberet potestatem, & esset & patris et CHRISTI uolūtas ut crucifigeretur, quomodo ergo Pilatus habuit peccatū, qui potestate sibi data hoc fecit quod deus uoluit? Habuit sanè peccatū, quia non ob uoluntatem eius, à quo ipse à domino intellexerat se habere potestatem, hæc fecerat quæ iam fecerat, & facturus erat, quod postea fecit: sed studio obsequēdi, placēdiq; hominibus, aut timore hominē offendēdi, propter quod regē gloriæ crucifixit. Et scriptū est: Maledictus homo qui cōfidit in homine, & ponit carnem brachiū suū. Hinc peccatū Pilati, licet minus esset, quā eorū qui tradiderāt ei dominū. Hæc dixit dominus, & exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Hoc sanè suæ potestati tribuebat: sed quid posset, & quid nō posset, ignorabat. Nihil enim ex nobis potestati nostræ tribuendū est: sed quod uoluntati diuinæ fuerit placitum, aut ab ea permissum. Et ut Petro, qui aliquid potestati suæ tribuebat, permissum est ut faceret, quod facere non debebat: sic & Pilato non est permissum ut faceret, quod facere se posse putabat. Nam cum uellet dimittere IESVM, ludæi clamauerunt, dicētes: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit, cōtradicit Cæsari. Qua uoce perculsus & uictus Pilatus, ut homini placeret, & ne eū in quē cōfidebat, offenderet: cōdemnat iustum, & tradit ad crucifigendū, sed potestate (ut dictū est) quæ sibi data erat desuper. Quod 139 » subiungit Ioannes, dicens. ¶ Pilatus ergo cū audisset hos sermones, adduxit foras IESVM, & sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostrotos, Hebraicè autē Gabatha. » Erat autē pasche paschæ hora quasi sexta, & dicit ludæis: Ecce rex uester. Illi autē » clamabant: Tolle tolle, crucifige eū. Dicit eis Pilatus: Regē uestrū crucifigā: Responderunt pontifices: Non habemus regē nisi Cæsarem. Tunc ergo tradidit eis illum, ut » crucifigeretur. Susceperunt autē IESVM, & eduxerunt eū. Et baiulans sibi crucē, exiit in eum qui dicitur Caluariæ locū, Hebraicè autē Golgotha, ubi crucifixerūt eū, » & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem IESVM. Scripsit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem. Erat autē scriptum, IESVS Nazarenus rex ludæorū. » Hūc ergo titulū multi legerunt ludæorum: quia prope ciuitatē erat locus, ubi crucifixus est IESVS. Et erat scriptum Hebraicè, Græcè, & Latine. Dicebant ergo Pilato » pōtiffices ludæorum: Noli scribere, rex ludæorū: sed quia ipse dixit, rex sum ludæorū. » Respondit Pilatus: Quod scripsi scripsi. ¶ Post hos sermones, Si hunc dimittis, non es amicus

es amicus Cæsaris: omnis enim qui se regem facit, cōtradicit Cæsari: Pilatus adduxit IESVM foras, eduxit IESVM è prætorio, & sedit pro tribunali. Quid est sedere pro tribunali: nisi sedere in loco excelso more iudicis, pro ferenda sententia, in IESVM scilicet: Et ubi sedit: Foris & in aperto, in loco qui Græcè dicitur lithostrotos, Hebraicè autem Gabatha (quorū nominū, hoc eminens & altū: illud, lapide instratum interpretari possumus) ut sententiā esset toti populo manifesta: ita ut nemo ipsum apud Cæsarē accusare posset, quod aut sententiā non tulisset, aut ferre recusasset. Sed ubi est nūc Pilate uox illa præsumptionis, Potestatē habeo dimittere te: Sic filius dei, qui personam nostrā gessit, sub dio coram omnibus, & angelis, & hominibus condēnari uoluit: ut hæc pro omnibus uoluntate patris patiendo, omnes coram deo, angelis, & hominibus qui in ipsum credituri essent, à mortis sententiā liberaret, nō terrenæ quidem, sed æternæ, & in seipso, & per seipsum absolueret, cōdemnationē suā pro nostra deo patri acceptabilem offerendo. Et erat pasceue, paschæ autē hora quasi sexta, id est ferè meridiēs, cū dominus hanc pro nobis pertulit sententiā: cum essemus inutiles & perditī serui, non dico dei, quia nullo modo eramus tales: sed peccati, & subinde diaboli, quibus nulli sunt, aut esse possunt miseriores, abominabiliores, & inutiliores: sed ipse, rex noster. Quid dico noster: immo angelorū, & saluandorū ad gloriā, & iudicandorū ad confusionē & pœnā. Quod non ex se, sed deo mouente Pilatus dicebat: Ecce rex uester. Et uerè quidem rex erat, & plusquā clementissimus rex, qui pro talibus seruis ad mortē adiudicari uoluit: & circa meridiē, ut feruorē suæ charitatis in deo, erga nos summā esse ostenderet: cuius etiā memores, charitatis erga eū feruorē nunquam remittere deberemus. Et Iudæi primū, regē suū nō negauerunt, sicut neq; prophetæ regē suū Mesīā: at tandē acclamauerunt: Tolle tolle, crucifige eum: sicuti & prophetæ CHRISTVM moriturum prænuñciauerūt. Et cū nondū regē negassent, subiunxit Pilatus: Regem uestrū crucifigā: Et tunc apertè negauerūt, dicentes: Non habemus regem, nisi Cæsarem. Vbi deū negauerūt. nā si se nō habere regē, nisi Cæsarē dixerūt: ergo deū negauerūt suū regē. De quo propheta dixit: Deus autē rex noster ante seculū. Et ipse nimirū erat, quē negauerūt. Quod & cōtinuò propheta subdit, cū ait: Qui operatus est salutē in medio terræ. Cuius terræ: Terræ Iudæorū, & terræ nostræ, quā pro nobis assumpsit. Et de hoc quoq; facto Daniel capite nono prophetiā reliquit ex angeli reuelatione, dicens: Et post hebdomadas sexaginta duas, occidet CHRISTVS, et non erit eius populus, qui eū negaturus est. Posteaquā autē negauerunt dominum: tunc tradidit eis illum Pilatus, ut crucifigeretur, id est ut secūdū uoluntatē eorū, à gentibus crucifigeret, non ut ipsi crucifigerent eū. Susceperunt ergo IESVM, & eduxerunt eū, extra scilicet portā Hierusalem. Et baiulans crucē suā, exiit in eū qui dicitur caluarīæ locum, Hebraicè autem Golgotha. Isaac huius mysterij prius fuit figura: de quo Geneleos uigesimo secundo, de Abrahamā patre Isaac scribitur: Tulit quoq; ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum: Ipse uero portabat in manibus ignem & gladium. Sic & filius dei, lignum sacrificij redemptionis humanæ baiulans, ascēdebat in montem, quem deus uiderat ad æternam salutem faciendam, cœlesti comitante patre, & portante in dextera ignem charitatis & misericordiæ, & in sinistra gladiū iustitiæ: ubi filius dei pro totius mūdi salute, redēptione q; à peccato, & eorū qui fuerāt, & qui tūc erāt, & qui postea futuri erāt, immolatus est. Sed hæc immolatio ab Abraham in figura, à deo in ueritate facta intelligitur. Et cum filius dei de se esset immortalis, in agno quē sibi assumpserat, & quē deus prouidit ad sacrificiū, cuius umbra erat agnus immolatus pro Isaac, immolatus est, & solus quidē immolatus est. nā quanquā alij duo cū eo crucifixi fuerunt hinc & hinc, medius autē IESVS, nihil tamen ad sacrificiū hoc pertinebāt: sed erant in signū, quia scriptū erat: Et cum iniquis reputatus est. Sed & ille qui erat in dextra, partē saluandorū: qui in sinistra, reprobadorū figurabat.

Psalmo. 71.

Esai. 51.

Lignū autē crucis, tribunal diuinæ iustitiæ. Sic cognoscetur dominus in iudicio inter duos populos, sed non in sede humilitatis & deiectionis, sed in suggestu exaltationis & gloriæ suæ: & hos ad æterna supplicia deferet, illos ad æterna paradisi delicias secū abducat. Sed & Pilatus scripsit titulū, & posuit super crucē. Erat autē scriptum: **IESVS Nazarenus rex Iudæorū.** **IESVS**, saluatorē dicit: Nazarenus, à germine, sed germine dei magnifico deductū est, siue ut alij uolunt à flore. Sunt & qui illud sanctū significare tradūt. Rex, maiestatis & gloriæ est insigne. Iudæorū autē uocabulo, cōfiteres significant. Et qui sunt cōfiteres, nisi qui cōfiterentur dominū **IESVM** in carne uenisse? Hunc titulū nō scripsit Pilatus sensu suo, sed ei cœlitus fuit infusus. Et hunc triplici lingua scribi fecit, ut sciat totus mundus, Africa, Asia, Europa, quod dominus **IESVS** est saluator mundi, est germen ac filius dei, est flos & decor paradisi, est sanctus sancto rū, est rex uerē cōfiteriū deū, qui sunt uerē, & secūdū spiritū Iudæi: de quibus & pro quibus est inspiratus titulus, & quorū rex est, & erit in sempiternū **CHRISTVS** dominus. Sed miseri illi qui credebāt se Iudæos dici, & neq; erant, neq; dicebant, id est principes sacerdotū, dicebant Pilato: Noli scribere, Rex Iudæorū: sed quia dixit, Rex sum Iudæorū. Respōdit Pilatus: Quod scripsit, scripsi. Quod scriptū erat, id firmū & immutabile erat: nō pro uolūtate Pilati, qui id mutari nolebat, sed pro uolūtate patris, qui sic uniuerso orbi hunc uerissimū & indelebile titulū innotescere uoluit: nō secūdū aut Pilati, aut illorū Iudæorū, sed secūdū ipsius desuper infundentis intelligentiam, & beneplacitū. Crucifixo igitur domino gloriæ, quid subsequutū sit, subdit Ioannes, dicens.

140 » **¶** Milites ergo cum crucifixissent eum, acceperūt uestimēta eius, & fecerūt quatuor
 » partes, unicuiq; militi partē, & tunicam. Erat autē tunica incōfutilis, desuper contexta
 » per totū. Dixerunt ergo adinuicē: Nō scindamus eā, sed fortiamur de illa cuius sit. **Vt**
 » scriptura impletur, dicens: Partiti sunt uestimenta mea sibi, & in uestē meā miserūt
 » sortem. Et milites quidem hæc fecerunt. Stabant autē iuxta crucē **IESV** mater eius, &
 » soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalene. Cū uidisset ergo **IESVS** ma
 » trem & discipulum stantem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus.
 » Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam.

¶ Quatuor milites qui crucifixerunt dominū, externa uestimenta **IESV** in quatuor partes diuiserunt, ut unicuique militi pars una obtingeret: at uestem internam incōfutilem, à summis usq; ad ima contextam per totum, non sciderunt: sed super eam miserunt sortem, cuius illa futura esset. Et impleta est scriptura, quæ psalmo uigesimo primo dicit: Diuiserunt sibi uestimenta mea, & super uestem meam miserūt sortem. Sed quid quatuor milites, qui dominum gloriæ crucifixerūt, monstrant? Quatuor plagas terræ, quarum peccata **CHRISTVM** cruci affixerunt. Quid τὰ ἑξωτερικά, id est exteriora uestimenta, in quatuor diuisa: Quatuor euangeliā in quatuor partes terræ: orientem, occidentem, meridiem, & septentrionem distributa. Quid ὁ χιτώνας, id est illa interna tunica monstrat: Illam sub quatuor euangelijs latentem, & internam spiritualem intelligentiam, à principio usq; ad finem per totum diuinitus nexam, cōspirantem, & coherentem, & nihil alieni sibi assutum habentē: in qua una fides, integra, indiuisa, & prorsus conspirans consistit, nullam futuram, scissuram, sectamue, aut hæresim admittens. Quid est, quod sortiuntur de illa, nisi quod hanc intelligentiā, non humana quidē diligentia, sed diuina sorte ac indultu assequi oporteat? Talis autem est & fides **CHRISTVI**, qualis est scripturarum intelligentia: nequaquā enim obtineri potest, nisi diuina sorte, & supernæ lucis infusione. Et milites quidem hæc in figura fecerūt. Stabant autem iuxta crucem **IESV**, mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalene. Mater filio, quantum ad ipsam attinebat, & ut uoluntas diuina uolebat, etsi patienti compatiens, & morienti commoriens erat: nihilominus de omnium salutē in spiritu gaudebat, & in spiritu unā cum filio pro tanta miseratione, deo patri gratias agebat.

rias agebat. Cæteri qui aderāt, Ioannes, Maria uxor Cleophæ, & Maria Magdalene, quæ secuta erat dominum à Galilæa, & à qua septem exierant dæmonia, illic aderāt, ut participes tam admirandæ, quæ per mundi saluatorem fiebat, redemptionis. Cum uidisset ergo IESVS matrem, & discipulum stātem (siue, ut Ioannes habet, *παρεστῶτα*, astantem) quem diligebat: dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Quod IESVS in cruce matrem uidit, indicium est quod semper in cœlo, in throno suo eam uidet ut matrem, & discipulum astantē. Cui astantē: Proculdubio matri suæ, cui assistere debet ecclesia per hanc fidē. Qui conceptus est de spiritali sancto, natus ex Maria uirgine, & hoc est in CHRISTVM credere, natum de uirgine. Et dicit, mulier. Hoc est nomē, quo ante peccatum uocata est Eua, quæ dicta est mater uiuentiū: hæc autē mater regis gloriæ uiuificatoris omnium. Quod si dicitur mater uiuificatoris omnium (nam CHRISTVS omnia uiuificat) quomodo ex consequēti non dicitur quodammodo mater omniū uiuificatoris? Viuificati autē ex CHRISTO, tanto meliores sunt uiuentibus ex Adam, quāto spiritus melior est carne: & proinde tanto etiam hæc illa melior est, at sine ulla comparatione melior est, quatenus est mater uiuificatoris omniū. De hæc dominus dicit Ioāni, qui typus erat fidelis populi (hūc enim & dominus diligebat, & semper diligit) Ecce mater tua. Et hæc dicens, non tām matrem Ioāni, quām Ioānē matri cōmēdauit, dando quodāmodo matri suæ populum fidelē in filiū, & populo fidelī matrem suam in matrē. Nihil igit dubitemus eā in cœlis, filij uoluntate nobis esse propitiā: sed hanc propitiationem suscipiamus tanquā donum dei: quæ enim deus donat, nostra sunt, sed non à nobis. Sic igitur nostra est, ut & cætera dei dona. Et eam inter nostra cōputare debemus, ut Ioannes eam in sua accepit. Deus eam semper uidet, & eos qui illi assistunt, id est qui eam confitentur illibatam dei matrē, quæ illibata, id est uirgo intacta, filiū dei mūdo profudit: quem neq; in uita, neq; in morte deseruit, neq; nūc deserit in throno gloriæ sedentē: quā & in secreta assistentia sua dedit nobis tanquam matrē: nō ut eā, sed patrem domini nostri IESV CHRISTI, & utriusq; filiū dominum nostrum, ut deū, colamus. Satis enim est in hoc propriæ matris dono, nos agnoscere filij dei erga nos benignitatē, & hinc illi laudē, & gloriā: sed cultū, id est latrā, nequaquā exhibere: hæc etiā, & totā quidē in figura Ioannis, quod mater nostra sit, gratiā CHRISTO debentes. Et certē ut illud fuit in gens CHRISTI erga Ioānē dilectionis signū: sic & nūc erga nos, & ob id etiā maius, quod nūc in immortalitatis gloria ad supernas sedes pro dignitate matris filij dei, matris regis gloriæ euectā est. Et hoc aspectus IESV ad matrē & ad discipulū, & cōmēdati discipuli apud matrē, & acceptæ matris à discipulo i sua, ut mysteriū. Deinde subiungit Ioannes. ¶ Postea sciens IESVS, quia omnia cōsummata sunt: ut cōsummaretur 141
 scriptura, dicit: Sitio. Vas autē erat positū aceto plenū. Illi ergo spongiam plenam aceto, hyfopo circumponentes, obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset IESVS acetū, dixit: Consummatum est. Et inclinato capite, tradidit spiritū. ¶ Cum Ioannes inquit, sciens IESVS, quod omnia consummata sunt: præteritum, consummata sunt, ut certitudinis notā posuisse uidetur, pro futuro, consummanda sunt: quia etsi multa iam consummata erant, restabant tamen adhuc aliqua etiam illico consummanda. Quod inuinit Ioannes per id quod subiunxit, ut consummaretur scriptura, dicit: Sitio. Et quæ erat scriptura illa implenda? Quæ psalmo sexagesimo octauo scribitur: Et in siti mea potauerūt me aceto. Fel ex Marco, prius ei dederant. Acetum hic in siti sua, sed in siti, quæ erat honorificentia dei in humana redemptione, illi datū fuisse, subdit Ioannes, cum ait: Vas autem erat positum aceto plenum. Illi ergo spongiam plenam aceto, hyfopo circumponentes, obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset IESVS acetum, dixit: Consummatum est. Et inclinato capite, tradidit spiritum. Quid acetum, nisi uinū corruptum, in quo nihil est spiritus uini? Et quid hoc, & uas eo plenum, designat: nisi

genus humanum corruptum, & corruptione plenum, in quo nihil spiritus dei erat: Quid spongia res inanis, nisi uanitas omnis homo uiuens: Quid hyfopus, quæ herba est humilis & flexilis, purificationibus adhiberi solita: nisi purificationem significat: **Psalmo. 50.** Et hæc sola ad CHRISTVM spectat. Asperges me (inquit) hyfopo, & mūdabor. Sed **Matth. 27.** Matthæus habet, circūposuit arundini: Marcus, calamo, quod idem est utroq; habere **Marci. 15.** καλάμω, & Ioannes addit hyfopo. Legamus ergo ex illis, & Ioanne sic literā: καὶ ἡσώπω περιθέντες καλάμω, προσήνεγκαρ αὐτῶ τῷ σώματι, & hyfopo, id est nexu, colligatione, que hyfopi circūponentes calamo, obtulerūt ori eius: ut hyfopo, septimo casui apud nos in Ioanne respondeat. Id autē καλάμω, id est arundini in Matthæo, calamo in Marco, tertio casui. Et quid arundo, quid calamus: nisi inconstātem mundum signat, qui omni uento tentationum agitur: Cui spōgia, uanitas humana adhærens, omni corruptione impletur, spiritu dei uacua. Hanc pro nobis omnibus gustare, nos purificando, oportuit filium dei, & gustata mori, ut nos ab omni uanitate & corruptione liberaret, & à mūdī instabilitate ad dei stabilitatem reuocaret, quæ est uita spiritus. Simus ergo uas incorrupto uino plenum. Simus adamante aduersus omnem tentationem, & instabilitatē solidiores. Hæreamus fide & spe incōcussis deo. Non potemus ultra IESVM redemptorem nostrum aceto. Satis sit semel, etiā allata morte, hoc cum potasse poculo. Qui postquam dixit: Cōsummatum est, quicquid scilicet de se citra mortem dictum erat, intelligens: inclinato capite tradidit spiritum. Quid hæc capitis inclinatio, nisi summam filij dei erga patrem suum humiliationem, reuerentiam, & obedientiam monstrat: Et cui tradidit spiritum, nisi deo patri: cui iuxta Lucam, ipsum cōmendauit, dicens: Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Sed eo pro mundi uita mortuo, quid Iudæi fecerunt, subiicit Ioannes, dicens. ¶ Iudæi ergo (quoniam parasceue erat) ut non remaneret in cruce corpora sabbato (erat enim magnus, dies ille sabbati) rogauerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Veniunt ergo milites: & primi quidem fregerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo. Ad IESVM autem cum uenissent, ut uiderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura: sed unus militum lancea latus eius aperuit, & continuò exiuit sanguis & aqua. Et qui uidit, testimonium perhibuit, & uerum est testimonium eius. Et ille scit quia uera dicit, ut & uos credatis. Facta sunt enim hæc, ut scriptura impleret: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. ¶ Quod dictum est, Consummatum est, ad ea quæ præcedebant mortem, referendū uidetur: quando quidem nunc ea quæ sequuntur mortem, consummantur. Nam fractis ante uesperā, qua magnum illud sabbatum cœpit, sceleratorum qui cum eo crucifixi fuerant, cruribus: cum milites uidissent eum iam mortuum (mortuus autem est, cum uoluūt. nam nemo abstulit ab eo animam, sed posuit eam ut uoluūt, & quādo uoluit: quemadmodum & prius dixerat: Pono animam meam, ut iterum sumam eam: nemo tollet eam à me, sed ego pono eam à meipso) nō fregerunt eius crura: sed unus militum lancea latus eius ἐνυξῆρ, id est pupugit, & cōtinuò exiuit sanguis & aqua: sanguis scilicet redemptionis, & aqua regenerationis. Nihil solidum in CHRISTO fractum est, diuinitas in eo integra remansit, mens iugiter in deo fixa, uoluntas uoluntati diuinæ unita, & ipse totus petra: sed percussa petra fluxerunt aquæ, & redemptionis, & pariter quæ sunt redemptæ, & hæc omnes in sanguine eius lotæ. Et qui uidit, testimonium perhibuit. Ille qui uidit, & scripto testimonium nobis perhibuit, fuit Ioannes ille summæ ueritatis amicus. Et ille scit (inquit) quia uera dicit, ut & uos credatis. Et nos ergo æque ac domino loquente, ea credere debemus: quia sunt ab apostolo domini scripta, spiritu CHRISTI mouente, qui & illa quodammodo per alios prædixerat. CHRISTVS enim (ut Ioannes Baptista dicendo, Ecce agnus dei, innuerat) erat oblatio phasæ, quod Hebræi Pesah, & Græci pascha dicunt. Et de osse non comminundo

minuendo in Exodo scribitur: In una domo comedetur, nec efferetis de carnibus eius Exodi. 12.
 foras, nec os illius confringetis. Et de lateris apertione, in Zacharia: Et aspicient ad Zach. 12.
 me, quem confixerunt. Et subditur: In die illa erit fons patens domui Dauid, & habi- Zach. 13.
 tantibus Hierusalem in ablutionem. Et quis fons ille, nisi qui per aquam, quæ de sa-
 cro latere fluxit, cum sanguine testamenti, significabatur: quæ confixionem lateris cō-
 secuta est, quod Ioannes expressit. Et quod hæc etiam per scripturarum oracula præ-
 dicta sint, aperit Ioannes, cum ait: Facta sunt enim hæc, ut scriptura impleretur: Os
 non comminuetis ex eo. Hæc scriptura, capite duodecimo Exodi habetur. Et iterum
 alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt. Hæc, Zachariæ duodecimo.
 Nunc ad sepulturam domini transit Ioannes, & quibus dominus hunc deferre uoluit
 „ honorem ut sepeliretur ab eis, aperit dicens. ¶ Post hæc autem rogauit Pilatum Io- 143
 „ seph ab Arimathia (eo quod esset discipulus IESV, occultus autem propter metum
 „ Iudæorum) ut tolleret corpus IESV. Et permisit Pilatus. Venit ergo, & tulit corpus
 „ IESV. Venit autem & Nicodemus, qui uenerat ad IESVM nocte primum, ferens mi-
 „ xturam myrrhæ & aloës, quasi libras centum. Acceperunt autem corpus IESV, & li-
 „ gauerunt eum linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire. Erat autem in lo-
 „ co ubi crucifixus est, hortus, & in horto monumentum nouum, in quo nondum quis-
 „ quam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceuen Iudæorum, quia iuxta erat monu-
 „ mentum, posuerunt IESVM. ¶ Id de Ioseph, dicunt etiam Matthæus, Marcus, & Lu-
 „ cas, & manifestè quidem Matthæus, quod esset discipulus: sed adijcit Ioannes, Occul-
 „ tus autem propter metum Iudæorum. Et expediebat magis tunc quod occultus fuis-
 „ set, dummodo non propter metum Iudæorum: sed propter dispensationem sepelien-
 „ di corpus IESV, quod paternæ fuit uoluntatis: at metus ille erat humanæ ipsius Ioseph
 „ infirmitatis. Et addit, Nicodemum quendam Iudæorum principem, qui prius capite
 „ tertio huius dictus est uenisse nocte ad IESVM, se ipsi Ioseph adiunxisse, ferentem mi-
 „ sturam myrrhæ & aloës, quasi libras centum. Qui duo principes corpus IESV sepe-
 „ lierunt. Acceperunt autem corpus IESV, & ligauerunt eum linteis cum aromatibus,
 „ sicut mos est Iudæis sepelire. Et ubi sepultus fuerit, aperit hoc modo. Erat autem in lo-
 „ co ubi crucifixus est, hortus, & in horto monumentum nouum, in quo nondū quis-
 „ quam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceuen Iudæorum, posuerunt IESVM.
 „ Quid est, Propter parasceuen? Quia adhuc parasceue erat: nam durante adhuc die, ci-
 „ tra uesperam, sepulchro corpus IESV conditum est, quod & IESVM homonyme Io-
 „ annes appellat. Ergo nunc in immortalitate suscipiamus IESVM, in unguentis gra-
 „ tiarum suarum, multiplicata iustitiæ suæ libra, in pura conscientia, ut in linteis mūdis.
 „ Sit illi mens nostra, ut petra fide solidissima, nullius alterius quàm ipsius admittens fi-
 „ dem. Simus illi ut hortus floridissimus. Simus discipuli intrepidi, ut in ipso, & per
 „ ipsum, in spiritu suo deum laudare possimus, & semper, & ubiq; profundissimo cor-
 „ de dicere: Soli deo patri, & filio, & spiritui sancto, uni deo, deo nostro, omnis honor,
 „ uirtus & gloria, in omnia seculorum secula. Amen.

CAPVT VIGESIMVM.

Na autem sabbati, Maria Magdalene uenit mane, cum ad- 144
 huc tenebræ essent ad monumentum, & uidit lapidem sub-
 latum à monumento. Cucurrit ergo & uenit ad Simonem
 Petrum, & ad alium discipulum quem amabat IESVS, &
 5 dicit illis: Tulerunt dominum de monumento, & nescimus
 ubi posuerunt eum. Exiit ergo Petrus, & ille alius discipulus, & uenerunt ad